Віталь БРЭЛЬ: «МОЛАДЗЬ ЗАЎСЁДЫ "ТАЯ"!»

— Мне падабаецца многае, што пішуць маладыя і што друкуе ваш часопіс, — гаворыць напачатку свайго інтэрв'ю Віталь БРЭЛЬ, начальнік упраўлення па справах моладзі Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь. — Ведаеце, гэта дастаткова цікавыя творы!..

— …Філасофскія разважанні, дэтэктыўныя гісторыі, гістарычныя экскурсы, простыя жыццёвыя замалёўкі — мяне кранае многае. Памятаеце, як адзін ваш аўтар апісвае істоту незразумелага паходжання, з'яўленне якой абарочваецца гібеллю для тых, хто паводзіць сябе жорстка ў дачыненні да каханых і блізкіх? Або твор пра хлопца, што трапляе ў багну і тоне, але раптам аднекуль з'яўляецца выратавальніца — жанчына, вобраз якой падаецца яму святым? Гэта ж не проста пачуцці, гэта душэўныя перажыванні. Раўнадушны чалавек такіх твораў не напіша…

— Вы неўпрыкмет адказалі на частку майго першага пытання: да якой ступені наша моладзь крэатыўная і наколькі актыўная. Што можна сказаць пра ролю моладзі ў той палітыцы, якая сёння праводзіцца?

— Можна сказаць так: няма той сферы дзейнасці ў межах дзяржавы, дзе б наша моладзь сябе не праяўляла. У безлічы праектаў яна не толькі ўдзельнічае, але і выяўляе свае таленты, перамагае ў шматлікіх конкурсах. Гэта неаднаразова было прадэманстравана і на шматлікіх творчых конкурсах, у спорце і навуцы. Возьмем, для прыкладу, праект БРСМ «100 ідэй для Беларусі». Ён у літаральным сэнсе насычаны самымі рознымі супер-ідэямі. Прычым, моладзь іх не проста выказвае, але і рэалізуе. Мне пашчасціла быць уключаным у экспертны савет гэтага праекта. Калі мы адабралі дзесяць лепшых ідэй, то ўбачылі, што іх аўтары — школьнікі і студэнты! І ў маладым узросце яны распрацоўваюць электронныя рэсурсы для віртуальных падарожжаў па малых радзімах, ствараюць палімеры для ўдасканалення асфальта-бетонных сумесей, пішуць праграмы, якія дазваляюць звычайным мабільнікам рашаць хімічныя задачкі, выступаюць з эканамічнымі ініцыятывамі. У фізічнай працы моладзь таксама сябе праяўляе: у 2013-м рух студэнцкіх атрадаў краіны ахапіў амаль 65 000 маладых людзей! Моладзь актыўнічае ў рэалізацыі дзяржаўных праектаў, накіраваных у яе адрас. Нават падчас прыняцця ў 2009 годзе Закона Рэспублікі Беларусь «Аб

асновах дзяржаўнай маладзёжнай палітыкі» моладзь сама прымала ўдзел у абмерkаваннях, уносіла прапановы, выказвала ідэі. Яшчэ доказ: работа Маладзёжнай палаты пры Мінскім гарадскім Савеце дэпутатаў. Са школьнікаў і студэнтаў фарміруецца каманда, якая адбмяркоўвае надзённыя для горада пытанні. Удзельнікі яе ўвесь час уносяць слушныя прапановы, і гэта прытым, што, калі вымяраць іх жыццёвы вопыт гадамі, ён зусім не вялікі. Ёсць праект, які рэалізуецца ў сталіцы, — гэта распачатая яшчэ ў 2008 годзе «Мінская змена», удзельнікі якой сваімі ідэямі прызваны дапамагаць гораду і спрыяць поспеху ў самых розных накірунках: ад будаўніцтва і экалогіі да аховы здароўя і сацыяльнага абслугоўвання. Ведаеце, ёсць праблемы і пытанні, якія патрабуюць, на нашу думку, погляду «з новай кропкі»: для таго, каб яны вырашыліся, трэба пaглядзець на іх вачыма моладзі. Я лічу, нельга баяцца, што гэты пункт гледжання — «новая кропка» — акажацца нечым нефармальным, пазафарматным або экстраардынарным. Упэўнены, калі ідэю, выказаную моладдзю, прыняць, атрымліваецца нешта прынцыпова новае. Дагэтуль успамінаю хлопца з Акадэміі кіравання, удзельніка самай першай «Мінскай змены». «Павіслае» пытанне аб сальда, імпарце, экспарце і пошуках механізмаў іх развіцця ўпраўленне эканомікі даручыла студэнтам! І яны, прааналізаваўшы існуючую схему, выдалі вельмі цікавы метад, які быў прыняты. Сёння дзяржава стварыла спрыяльную глебу для самарэалізацыі моладзі. Існаванне двух фондаў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы адоранай і таленавітай моладзі таксама спрыяе таму, што наша юнае пакаленне, калі захоча сябе праявіць, дакладна не згубіцца.

— Глеба створана, насенне ёсць, ураджай павінен задавольваць...

— Мне, калі ідзе размова пра моладзь, заўсёды прыходзіцца… не спрачацца, канешне, але нeяк усё ж рэагаваць на словы, быццам яна цяпер нейкая «не тая». Моладзь заўсёды «тая», няма ніякай іншай. Проста кожны, відаць, прыгадвае сваю маладосць, бо самае цікавае ды яскравае прыпадае менавіта на гэты вірлівы перыяд жыцця. А калі мы пачынаем выказвацца быццам «моладзь, маўляў, не тая», мы проста канстатуем факт надыходу сваёй старасці. У кожным пакаленні знойдзецца частка грамадства, якой патрэбны асаблівы падыход. Так было заўсёды, ва ўсе часы. Гэтаксама як ёсць у кожным пакаленні свае геніі, якія існавалі заўсёды. Адрозненне сённяшніх маладых ад іх папярэднікаў хіба толькі ў тым, што яны больш мабільныя, добра валодаюць сучаснымі тэхнічнымі сродкамі.

— А ці ёсць у вас магчымасць параўноўваць беларускую моладзь з замежнай? Наколькі нашы адпавядаюць бягучаму моманту ў планетарным маштабе?

— Казаць «моладзь заходняя», супрацьпастаўляючы гэтаму выразу словазлучэнне «моладзь беларуская», — няма ніякага сэнсу. Моладзь — гэта моладзь. Яна паўсюль, па вялікім рахунку, падобная. Падобная сваімі марамі, жаданнем самарэалізавацца, быць шчаслівымі і г. д. Наша моладзь рэгулярна бярэ ўдзел у праектах, якія праводзяцца за мяжой. Добрае валоданне мовамі спрыяе паспяховай самарэалізацыі ў міжнародных рухах, у тым ліку валанцёрскіх. Калі ж сярод маладых прадстаўнікоў розных краін пануе дух спаборніцтва, то гэта толькі вітаецца. Паглядзіце на рух КВЗ: удзельнікі яго прадстаўляюць самыя розныя рэгіёны. Але жартуюць над аднымі і тымі ж праблемамі. А праблемы, якія хвалююць моладзь: пытанні адукацыі, выбару прафесіі, здаровага ладу жыцця, культура, экалогія... каханне…

— Такая ўключанасць у сусветны кантэкст і нараджае касмапалітычнасць поглядаў, якая, у сваю чаргу, да некаторай ступені супрацьстаіць патрыятызму. Як вы гэтыя паняцці размяжоўваеце?

— Касмапаліт — чалавек свету, так? Я лічу, калі чалавек прывязаны да свайго месца, любіць сваю зямлю, то ў яго ёсць будучыня. Гэта беларускі шлях. Калі ж ён належыць «усяму свету», то яму ўсё роўна, дзе жыць і якому народу служыць. Я ўпэўнены, што нашай сённяшняй моладзі не ўсё роўна, у якой краіне жыць і рэалізоўвацца. Мяркуючы па іх справах і ўчынках, наша моладзь любіць сваю Радзіму. Калі глядзіш спартыўныя спаборніцтвы і бачыш, як трапечацца сцяг Рэспублікі Беларусь, то

гонар за сваё — краіну, людзей — не можа не ўспыхваць. Сёння на нашай зямлі расце пакаленне, якое нарадзілася не ў СССР, а ў суверэннай Беларусі. Ім яе і будаваць.

— Якія праекты, праграмы, ідэі, накіраваныя на падтрымку моладзі, распрацоўваюцца і рэалізуюцца вашым упраўленнем?

— Мы працуем над самымі рознымі праграмамі, у тым ліку і праграмай занятасці моладзі. Супрацоўнічаем з маладзёжнымі грамадскімі аб’яднаннямі: БРСМ, ЮНЕСКА, «Ліга дабравольнай працы». Мы развіваем міжнароднае маладзёжнае супрацоўніцтва: сёлета Беларусь кіруе Саветам па справах моладзі краін СНД, яго ўзначальвае намеснік Міністра адукацыі Віктар Якжык. Гэта вялікі давер нашай краіне. У мінулым годзе была падпісана дамова паміж структурамі, што займаюцца КВЗ — творчым аб’яднаннем «АМіК», Палескай лігі КВЗ і Міністэрствам адукацыі. Задача — выпрацаваць адзіны дакумент, накіраваны на ўпарадкаванасць гэтага руху ў нашай краіне. І да чэмпіянату свету па хакеі наша ўпраўленне сур’ёзна рыхтуецца. Сумесна з дырэкцыяй мерапрыемства вялася праца над падрыхтоўкай валанцёраў: толькі нядаўна скончылася іх навучанне па розных накірунках — псіхалогія, культура, гісторыя... Цэлая праграма. Штогод у нас рэалізуюцца праекты па падтрымцы прадпрымальніцкай дзейнасці. Калі казаць пра патрыятычнае выхаванне, то ў нас рэалізуецца выдатны праект БДУ «Святло вялікай Перамогі». Шэраг праектаў у гэтым кірунку вядзе БРСМ. Хутка зноў будзем выбіраць лепшага студэнта: гэта таксама наш сумесны з БРСМ праект, дастаткова цікавы, моладзі вельмі падабаецца. Фактычна, у кожным кірунку нешта абавязкова адбываецца. Рэалізуецца «Комплекс мер па падтрымцы і развіцці сістэмы выяўлення таленавітай і адоранай моладзі і яе вылучэння на кіруючыя пасады ў органах дзяржаўнага ўпраўлення і арганізацыях галін эканомікі на 2014—2015 гады». Цяпер працуем над распрацоўкай Стратэгіі дзяржаўнай маладзёжнай палітыкі на 2015—2020 гады. Радуе, што была падтрымана ініцыятыва аб’явіць 2015-ы Годам моладзі.

— Ці ёсць нейкія недахопы ў ажыццяўленні маладзёжнай палітыкі, якія вамі заўважаны, і калі ёсць, то што, на вашу думку, перашкаджае раскруціцца на поўную моц?

— Складанае пытанне. Сказаць, што ёсць нейкая глабальная праблема, якая перашкаджала б рэалізоўваць дзяржаўную маладзёжную палітыку ў нашай краіне… Напэўна, такой няма. Ёсць дробныя, шараговыя пытанні, цалкам вырашальныя нават на мясцовым узроўні, не кажучы пра рэспубліканскі. Яны ўзнікаюць — і адразу здымаюцца. Наяўнасць іх — рухавік і матыватар для дасягнення пэўных вынікаў.

Чым прыкметны наш Саюз моладзі?

— Я заўсёды кажу, што моладзь у нас паўсюдна: і ў космасе, і ў шахце. Чаму? Па-першае, моладзь у Беларусі — гэта грамадзяне ва ўзросце ад 14 да 31: і за школьнай партай, і за станком на заводзе, і на абароне мяжы, і ў навуцы. Па-другое, маладзёжнай палітыкай у нас займаюцца многія структуры: міністэртвы, грамадскія аб’яднанні, прадпрыемствы і інш.

— Давайце пагаворым пра БРСМ. Якую ролю вы адводзіце гэтай арганізацыі ў агульнай палітыцы? Што дае яе існаванне?

— Гэта самая масавая наша маладзёжная арганізацыя: аб’ядноўвае каля чвэрці ўсёй моладзі краіны. Ёсць розныя іншыя маладзёжныя грамадскія аб’яднанні, іх у нас больш за дзве сотні, але ўсе яны маюць канкрэтную накіраванасць. Чым адметны наш Саюз моладзі? Тым, што ён разнавектарны: малады чалавек у гэтай арганізацыі можа знайсці сябе практычна ў любым накірунку. Мы лічым БРСМ сваім добрым, я б сказаў, стратэгічным партнёрам! Рэалізуюцца такія выдатныя праекты, як Дзень моладзі на «Славянскім базары» ў Віцебску, конкурс «Каралева Вясна», акцыі да дня Перамогі і многае-многае іншае. Такая арганізацыя, як БРСМ, павінна існаваць і гэта цудоўна, што яна ў нас ёсць. З кім бы мы ні сустракаліся на постсавецкай прасторы — з калегамі з Расіі, Украіны, Азербайджана або Арменіі, — яны ўсе ў гэтым сэнсе нам па-добраму зайздросцяць. Але ў нас ёсць, паўтаруся, і іншыя

арганізацыі, якія падтрымліваюцца дзяржавай. Іх праекты існуюць не толькі на тэрыторыі Беларусі, але і за межамі, у еўрапейскіх краінах. Гэтыя грамадскія аб’яднанні таксама фарміруюць нашу дзяржаўную маладзёжную палітыку.

— Было б цікава атрымаць ад вас адказы на некаторыя асабістыя пытанні. Ці лічыце сваю працу творчай? Як будуецца ваш дзень?

— Праца з дакументамі і праектамі, сустрэчы з моладдзю ў калектывах, вырашэнне праблем, калі яны ўзнікаюць, удзел у пасяджэннях і мерапрыемствах, якія праводзяцца пасля працоўнага дня, па-за межамі працоўнага часу… Працоўны дзень ненарміраваны. Ці творчая ў мяне праца? Лічу, што любая праца павінна быць творчай. Асабліва, калі працуеш з моладдзю. Калі сваю працу не творча выконваць, то лепш не выконваць яе ўвогуле.

Падрыхтоўка нарматыўна-прававога акта ці нават звычайнага ліста на запыт у тую ці іншую арганізацыю патрабуе не проста высілкаў, а бачання пытання наскрозь. Лічу сваю работу творчай!

— Вы так прыгожа сказалі… А нехта ж лічыць іначай: людзей на вашай пасадзе прынята называць чыноўнікамі, укладаючы ў слова не лепшы сэнс. Наколькі крыўдна для вас гэта гучыць?

— Чыноўнік — годнае слова, якое мае дачыненне да дзяржаўнай службы. Гэта той, хто сумленна працуе на карысць сваёй дзяржаве. «Журналіст» — слова, якое таксама часам гучаць з адмоўным падтэкстам, але ж не ўсё так на самой справе. Ёсць людзі, якія сваёй няздольнасцю працаваць псуюць справу, але яны ёсць у кожнай прафесіі…

— А ці памятаеце, як вы пачыналі кіраваць людзьмі? Што было для вас самым складаным напачатку? Мне здаецца, рабіць нешта самому і адказваць за нешта асабіста значна прасцей, чым несці адказнасць за працу некага і кіраваць працэсамі. Як вы гэтаму навучыліся?

— Вы правільна сказалі: узяць лапату і пайсці капаць — заўсёды лягчэй, чым арганізаваць капальшчыкаў. Як у нашым любімым кіно сказана? Калі чалавек можа арганізаваць трох, то далей ужо колькасць не мае значэння. Калі я толькі прыйшоў на гэту пасаду, мне патрабаваўся час, каб зразумець, што гэта такое дзяржаўная маладзёжная палітыка. І не проста выконваць сваю справу, а бачыць, што і навошта патрэбна. Але з цягам часу, з напрацаваным вопытам надыходзіць такі перыяд, калі ты ўжо не толькі бачыш, але і адчуваеш, на інтуітыўным узроўні, што дакладна, калі і як табе трэба рабіць. Галоўнае, на маю думку, — сумленна ставіцца да працы і людзей, з якімі працуеш. Давяраць і імкнуцца працаваць камандай. Па вялікім рахунку, караля робіць світа. Якім бы добрым ні быў кіраўнік, адзін ён можа нешта, але не можа шмат. Мне пашанцавала працаваць з людзьмі, якім іх праца цікавая. Цудоўная каманда працуе ў нашым упраўленні, вось і ўвесь сакрэт. Шмат кніг напісана пра тое, як стаць кіраўніком, але стаўленне да людзей усё ж на першым месцы. Нельга казаць адно, а рабіць другое. Гэты ж прынцып — адкрытасці і сумленнасці — вельмі важны і ў працы з моладдзю. Калі ты яго не прытрымліваешся, то моладзь ніколі побач з табой не затрымаецца. Гэта самая адчувальная адзінка грамадства.

— Вяртаючыся да пачатку размовы: ваша стаўленне да сучаснай беларускай літаратуры?

— Сёння, паўтаруся, раўнадушны чалавек не напіша такіх твораў, якія можна прачытаць на старонках «Маладосці». Якімі б ні былі яны: ад фантастыкі да рэалістычных твораў. Маладыя аўтары пішуць шчыра, тонка і цікава. Вашым аўтарам хочацца пажадаць натхнення і новых цікавых ідэй, а тым, у каго ёсць яшчэ сумненні, што яны могуць пісаць добрыя і патрэбныя рэчы, — не сумнявацца. Я нядаўна прачытаў «Чамадан з кракадзілавай скуры» Алёны Беланожка і зразумеў, што такіх аўтараў трэба шырока папулярызаваць. Наша моладзь павінна ведаць, што ў нас ёсць таленавітыя пісьменнікі. Мы павінны наталяцца іх думкамі…

Гутарыла Святлана ДЗЯНІСАВА